Kutsuttuna kuultavaksi perustuslakivaliokunnan teams -kokouksiin keskiviikkona 11.10.2023 ja perjantaina 13.10.2023 en voinut osallistua [redacted] vuoksi keskiviikon kokoukseen ja perjantain kokoukseenkin vain suullisesti. Lähetän sen vuoksi tässä muutaman kirjallisen kommentin jälkeenpäin. Kysymyksessä on Suomelle tuleva lisäpaikka, 15. paikka Euroopan unionin parlamentissa, minkä paikan Ahvenanmaan maakunta esittää osoitettavaksi Ahvenanmaalla toimitettavassa äänestyksessä täytettäväksi.

Teams-kokouksessa mainitsin käsityksenäni olevan, että kysymys ei ole juridinen vaan poliittinen. Siihen kuitenkin sisältyy juridista arviointia.

Euroopan unionin vaalisäädöksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan "kussakin jäsenvaltiossa Euroopan parlamentin jäsenet valitaan listojen tai siirtoäänestyksen perusteella suhteellista vaalitapaa noudattaen." 2 artiklan mukaan "jäsenvaltioiden kansalliset erityistilanteet huomioon ottaen ja vaikuttamatta yleisesti vaalitavan suhteellisuuteen jäsenvaltiot voivat perustaa vaalipiirejä Euroopan parlamentin vaaleja varten tai jakaa vaalialueen muulla tavoin alaryhmiin."

Vaalisäädöksen 8 artiklan mukaan "jollei tämän säädöksen säännöistä muuta johdu, vaalit toimitetaan kussakin jäsenvaltiossa kansallisten säännösten mukaan. Näissä kansallisissa säännöksissä voidaan ottaa huomioon jäsenvaltioiden erityistilanteet, mutta ne eivät saa yleisesti vaikuttaa vaalitavan suhteellisuuteen."

Nämä säännökset on esitetty kirjassamme Lauri Tarasti- Arto Jääskeläinen
Vaali- ja puoluelainsäädäntö (7. p 2022 s. 511 ja 514).

Juridinen arviointini on, että jos Suomen 15 paikasta yksi valittaisiin Ahvenanmaan maakunnassa enemmistövaalilla - kuten se tulisi tehtäväksi -, sillä ei kuitenkaan yleisesti vaikutettaisi vaalitavan suhteellisuuteen Suomessa. Pääsääntönä tätä perusteltavissa olevaa poikkeusta lukuun ottamatta säilyisi suhteellinen vaalitapa.
Vaalipiirejä vain olisi kaksi: mannermaa ja Ahvenanmaa.

Lauri Tarasti

ministeri